

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio vigesima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

13 Ad secundū dicendū q̄ peccata patrū precedentū passionē Christi fuerunt remissa virtute passionis Christi, nō quidē exhibita, sed creditā, sicut enim dictum fuit passio Christi est causa remissionis peccati quoad culpam inquantū inclināt animū ad dilectionē Dei & detestationem peccati, quod potest facere credita, sicut & exhibita, sed dimissio peccati quoad penā totalem fuit per passionem Christi actu exhibitā, & ideo talem remissionem nō receperunt ante passionē Christi, vnde omnes descendebant in lymbum, vel in purgatoriū. Peccata autē sequentium passionem Christi per eam fuerunt dimissa quoad sufficientiam in omnibus nō autem quoad efficientiam, & hoc modo potest peccatum dimitti antequam sit, sicut potest parari medicina quæ sufficiens est expellere vel sanare morbum etiam in futurum.

14 Ad tertium dicendum q̄ passio Christi fuit vniuersalis causa remissionis peccatorum quā oportet applicare ad singulos ad hoc vt in eis fortietur suum effectum, quæ applicatio fit per fidem, & charitatē, & sacramentorum susceptionem, propter quod talia non superfluent.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum propter liberationē nostrā factam per passionē Christi dicatur redemptor noster.

Tho. 3. q. 48. art. 4. c. 5.

SECUNDO queritur, vtrum ratione talis liberationis Christus possit dici redemptor. Et videtur quod non. Quicquid redimit aliquid soluit pretium ei qui possidebat, sed Christus non soluit sanguinem suum qui dicitur pretiū nostræ redemptionis diabolo qui nos captiuos tenebat, non ergo Christus nos sua passione redemit.

1. Itē nullus redimit iuste aliquid ab aliquo q̄ nō desit suum esse, sed homo per peccatum nō desit esse sub potestate Dei, ergo videtur q̄ non fuit redemptus.

2. **IN** Contrarium est quod dicitur Petri. Non corruptibilibus &c. sed precioso sanguine quasi agni immaculati, incontaminati Christi. Et Apoc. 5. Redemisti nos Deus in sanguine tuo.

3. **RESPONSIO.** Dicenda sunt duo. Primum est quod Christus ratione liberationis nostræ à peccato potest dici redemptor noster & mediator. Secundum est quod vtrumque est proprium Christo secundum humanam naturam.

4. Quod possit dici redemptor patet sic, satisfactio qua quis satisfacit pro peccato suo vel alieno dicitur pretium quo redemit se vel alios à peccato seu pœna peccato debita, secundum illud Dan. 4. Peccata tua elemosynis redime. Christus autē satisfecit pro peccatis nostris nō quidē pecuniā dando, sed dando seipsum morti & passioni pro nobis, ergo passio Christi potest dici pretiū & redemptio nostra, & Christus passus redemptor noster.

5. Quod etiam possit dici mediator patet ex eodē, officium enim mediatoris est reconciliare inimicos & discordantes, sed per Christū reconciliati sumus Deo à quo per peccatum discordabamus & cuius eramus inimici, ergo Christus est mediator inter nos & Deū. Maior patet. Minor declaratur ratione & autoritate. Ratione sic, per satisfactionē reconciliatur offendens offensā, sed Christus per passionem suā satisfecit pro nobis vt patet ex prædictis, ergo nos Deo reconciliauit. Idem patet autoritate Apost. Ro. 5. Cum inimici essemus Deo reconciliati sumus per mortem filij eius. & Col. 1. In ipso complacuit omnē plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliari omnia in ipso pacificans per sanguinē crucis eius, siue quæ in celis, siue quæ in terris sunt, & sic patet primum.

6. Secundum scilicet q̄ esse redemptorem & mediatorem sit proprium Christo secundum humanā naturam, patet. Primum q̄ sit redemptor secundum eam, Quia Christus est redemptor noster inquantū pro nobis satisfecit, sed satisfecit pro omnibus patiendo secundum humanam naturā, ergo secundum eam est redemptor noster, & hoc est quod dicit Apost. ad Galat. 3. Christus nos redemit de maledictō legis factus pro nobis maledictū. Iuxta quod aduertendum est q̄ ad hoc quod aliquis redimat duo requirantur, scilicet actus solutionis, & q̄ pretiū quod non est suum, sed alterius, talis non dicitur redimere principaliter, sed magis ille cuius est pretium. Pretium autem no-

stræ redemptionis fuit sanguis Christi, vel mors eius quam ipse Christus exsoluit, & vtrumq̄ istorū pertinet ad Christum immediatē inquantum homo est, quauis ad totam trinitatem pertineat sicut ad causam primā cuius erat vita & mors Christi sicut primi actoris, & qua trinitas inspirata fuit homini Christo passio eius pro nostra redemptione, & ideo esse proprium & immediatum redemptorem conuenit tantum Christo inquantum est homo, quauis possit attribui toti trinitati sicut primæ causæ. Quod etiam sibi soli secundum naturam humanam proprie conueniat esse mediatorem. patet ex eodē, quia Christus est mediator inquantum reconciliauit nos deo per mortem suam vt patet ex dictis, sed mortuus est secundum naturā humanam, & nō secundum diuinā, ergo secundum eam conuenit eum esse mediatorem.

7. Ad primum arg. dicendum quod per peccatum homo erat principaliter obligatus Deo quoad penam, quia in Deum principaliter deliquerat, sed erat obligatus diabolo tanq̄ tortori cui iuste Deo permittente traditus fuerat, pretium autem redemptionis debet solui principali, non mediatori, & ideo Christus mortem suam tanquam pretium nostræ redemptionis exhibuit Deo patri ad reconciliationem nostram & non diabolo.

8. Ad secundum dicendum est q̄ homo dicitur esse dei dupliciter. Vno modo inquantum subiicitur eius potestati, & hoc modo nāquam desit homo esse homo dei. Alio modo per vniōnem charitatis ad eum secundum illud Ro. 8. Si quis spiritum Dei non habet, hic non est eius, & hoc modo desit homo esse dei per peccatū, propter quod homo inquantum fuit à peccato liberatus Christo passio & satisfaciēte, dicitur per passionem Christi esse redemptus.

Sententia huius distinctionis. X X. in generali & speciali.

SI verò queritur vtrum Deus Superius determinauit Magister quomodo per passionem Christi liberamur à malis. Hic determinat de causis passionis. Et diuiditur in duas. Primo enim assignat causā cōgruentiæ passionis Secundo efficiaciæ ipsius, Christus ergo sacerdos. Prima in quatuor. Primo assignat causam congruentiæ passionis ex vilitate nostra. Secundo ex decencia iustitiæ ibi, est autem alia ratio. Tertio prosequitur iustitiæ ordinem ibi, sed qua iustitia. Quarto ostendit quod isto ordine pretermisso potuit hominem liberare ibi, si enim tres. Secunda pars principalis, Christus ergo sacerdos. Diuiditur in tres. Primo determinat de causa efficiēte passionis quantum ad opus operā. i. quantum ad ipsam operationē causæ efficientis. Secundo quantum ad opus operatū ibi, passio ergo Christi. Tertio mouet quādam dubitationē & soluit ibi, cum autem passio. Hæc est diuisio &c.

1. **IN** Speciali sic procedit, & proponit primo quantum quaestionem vtrum Deus potuit genus humanū saluare aliter q̄ per mortem Christi, & respondet quod sic, sed iste modus fuit conuenientior. Quod ostendit primo ex nostra necessitate, quia per hoc mens nostra magis in Deum erigitur & ad eius amorē excitatur. Postea ponit aliam causam quæ sumitur ex dei iustitia hoc enim modo Christus diabolum nō expoliavit, sed ex iustitia superauit, homo enim per peccatum deo permittente potestati diaboli subditus erat, nec tamen per hoc subtractus est à dei potestate, quia nec diabolum quantum ad dona naturalia alienus exiit à dono ipsius, per Christi autem passionem & iustitiā diabolum victus est, & homo à potestate eius ereptus. Postea declarat modum & ordinē secundum quem diabolum victus est, & dicit q̄ diabolum procurauit Christum occidi in quo nulla erat causa mortis, & ideo iustum fuit vt in omnes in Christum credentes diabolum perderet potestatem. & licet diabolum porerit vinci per potestati, magis tamē decuit vt per iustitiā vinceretur, quia ipse est impugnator iustitiæ, vt nos Christum in iustitia imitemur. Postea dicit alium modum liberationis fuisse possibile, sola enim dei misericordia homo potuit liberari, cum deus super hominē & diabolum habeat plenariam potestatem, nec diabolum habeat aliquod ius detinenti hominē. Postea dicit q̄ Christus fuit causa efficiēs nostræ redemptionis, inquantum ipse qui est summus sacerdos,

dos, obtulit seipsum deo in hostia & precium nostrae libe-
rationis, & addit q̄ pater tradidit eum, & ipse seipsum, &
Iudas & Iudaei, Pater quia voluitate eius Christus passus
est, Ipse qui etiā passus est, quia voluit, Iudas qui eū prodi-
dit, Iudaei, quia procurauerunt eius mortē, vnde vnum fa-
ctum fuit à praedictis omnibus. I. mors Christi, sed volun-
tates fuerunt diuersae, quia voluntas patris & Christi fuit
bona & ex bona intentione, voluntas autē Iudae & Iudaeo-
rum fuit mala, & ex mala intentione. Et ideo nō dicuntur
bene fecisse, licet passio Christi quam procurauerunt fue-
rit bona. Et in hoc terminatur &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum humana natura debuerit reparari
per satisfactionem.

Tho. 3. q. 1. ar. 2. ad. 2. & q. 48. ar. 2.

CIRCA distinctionem istam primò quaeritur, vtrū
natura humana debuerit reparari per satisfactionē.
Et videtur quod non, quia conueniens est quod ille
qui iniuste detinet per superioris potentiam spoliatur, sed
diabolus qui per fraudem suam hominem deceperat eum
iniuste detinebat ergo conueniens fuit q̄ Christus diabo-
lum per potentiam spoliaret absq̄ aliqua satisfactione.

2. Item sicut in opere creationis manifestatur diuina
potentia, ita in opere humanae reparationis maximè ma-
nifestatur diuina misericordia: sed maioris misericordiae
est peccatum absq̄ poena satisfactoria dimittere quam sa-
tisfactionem expetere, ergo natura humana absq̄ vlla sa-
tisfactione debuit reparari.

3. **I**N Contrarium est quod dicitur Ioan. 3. Exaltari
oportet filium hominis vt ois qui credit in ipsum nō pere-
at, & ad Heb. 2. decebat saluti autorem per passionē con-
summari, ergo oportuit Christum pati vt sic satisfaciēdo
pro peccatis nostris naturā humanam repararet, & argui-
tur per rationem, quia secundum Augu. tanta debuit esse
humilitas in redemptore quanta fuit superbia in prodi-
tore, sed proditor voluit ascendere vsq̄ ad summum dei
secundum illud Gen. 3. Eritis sicut dii, ergo redemptor
debuit descendere vsq̄ ad infimum hominis, hoc autē
est mors, ergo per mortem redemptoris debuit natura
humana reparari.

102. d. 17.
q. 2. ar. 9.

4. **R**ESPONSIO. Duplex est debitum, quoddam
obligationis, & aliud solius congruitatis, loquendo de
debito obligationis, Dicendum q̄ Deus non debuit repa-
rare humanā naturam, nec simpliciter, nec per talem mo-
dum, s. per satisfactionē. Quod nō debuit simpliciter hu-
manam naturā reparare, Patet sic, minus est reddere ali-
cui aequiualens quā cōstituerē eum debitorem, sed nul-
la persona imō nec totum genus humanū potest reddere
Deo aequiualens, ergo multo minus potest eum cōstitue-
re debitorē, nullo ergo debito obligationis tenetur Deus
cuiuscūq̄ creaturę. Quod autē si velit reparare nō teneat-
ur eam per satisfactionem reputare, sed possit absq̄ praē-
iudicio iustitię eā sine satisfactione liberare, patet dupli-
citer. Primo quia vbi nullus est iniustum patiens, nullus
est iniustum faciēs. Sed si absq̄ satisfactione humana na-
tura esset liberata à Deo nullus esset iniustum patiens, nō
homo, quia nihil ab eo auferretur quod esset ei debitū,
sed potius misericorditer cōferretur quod esset gratuitū,
nec diabolus, quia nihil iuris poterat allegare in homi-
nem per eum seductum, sed potius poterat per deum cul-
pati, nec Deus, quia nullus patitur iniustū volens, vt ha-
betur. 1. Ethic. ergo nullus esset iniustum faciēs. Secundo
quia eadem ratione dona dantur gratis, & debita remit-
tuntur. Sed quislibet potest absq̄ praēiudicio iustitię id
quod suum est alteri dare gratis, ergo pari ratione potest
culpam in se commissam alteri gratis remittere absq̄ satis-
factione quacūq̄, nec est hoc cōtra debitum iustitię, sed
est opus misericordiae, & si hoc potest homo, fortiori ra-
tione Deus, sic igitur patet, q̄ loquendo de debito obli-
gationis, Deus non debuit reparare humanam naturam,
nec simpliciter, nec per talem modum.

q. sequenti.
mon. 1.

5. Sed diceret aliquis q̄ hoc est verum cōsiderando na-
turam rerum, sed secus est, cōsiderando promissum diui-
num, quilibet enim obligatur ex promisso, Deus promi-
serat & praenūtiauerat per os Prophetarū patri Christum
suum vt repararet genus humanū vt habetur Act. 3. sicut
ipsemet Saluator dicit Luc. 22. Filii quidem hominis se-

cundum quod diffinitum est vadit, & vlt. cap. Necessē est
impleri omnia quę scripta sunt in lege & Prophetis, &
psal. de me, ergo videtur q̄ Deus saltem ex promisso de-
buit debito obligationis reparare genus humanum per
viam satisfactionis. Et dicendum ad hoc q̄ verba scriptu-
rę quę loquuntur de reparatione humanę naturę praordi-
nata à Deo fieri tali vel tali modo, non infirmant promif-
sionem aliquam ex parte dei, sed simplicem eius ordinā-
tionem vel voluntatem de tali re fienda, vel modo facien-
di. Et sic non est ibi aliquod debitū obligationis, sed sim-
plex infirmatio diuine ordinationis.

6. Si autem loquamur de debito cōgruitatis, sic dicen-
da sunt duo. Primum est quod congruum fuit naturā hu-
manam per satisfactionē reparare. Secundū est quod con-
gruum fuit eam reparari per satisfactionē factā per mor-
tem Christi. Primū patet sic, nobilius & perfectius habe-
tur aliquid cum merito quā cum habetur absq̄ merito
(vt declaratum fuit supra dist. 18.) Quod autem recupe-
ratur per satisfactionem recuperatur merito, & quod
sine satisfactione absque merito, ergo nobilius & perfe-
ctius recuperari potuit natura humana per satisfactio-
nem quā sine, fuit autem congruum vt repararetur per
Christum nobiliori modo quo decuit, ergo decuit q̄ re-
pararetur per satisfactionem.

7. Secundum patet sic, satisfactio pro omnibus natu-
rę defectibus debuit fieri per poenam omnem defectū vir-
tualiter continentem, sed poena virtualiter omnem defectū
contingens est mors, quæ est finis terribilium, & ad
quā omnes defectus naturæ tendunt, ergo satisfactio per
quam humana natura reparata fuit ab omnibus naturæ
defectibus debuit esse per poenam mortis.

8. Præter hoc autem sunt alie congruitates. Prima est
quia per hoc homo cognoscit quantū Deus hominē dilē-
gat & per hoc prouocatur ad eum diligendū in quo per-
fectio humanæ salutis consistit, vnde Apost. dicit Rom. 5.
commendat Deus suam charitatem in nobis, quoniam cū
inimici essemus Christus pro nobis mortuus est. Secūda
est, quia per hoc dedit nobis exemplum obedientiæ, & hu-
militatis, cōstantiæ & aliarū virtutū in passione offensa-
rū quæ sunt necessarię ad salutē humanā, vnde dicitur Pe-
tri. 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquēs exem-
plum vt seq̄, vest. eius. Tertia est, quia per hoc indita est
hominī maior necessitas vt conseruet se immunē à peccato
secundū illud. 1. Cor. 6. Empti enim estis pretio magno
glorificate deum in corpore vestro. Sunt etiā complures
alie congruitates quas difficile est explicare.

9. Ad primum argumentum dicendum quod quauis
diabolus secundum se iniuste hominē detineret & sic de-
beret ab eo per potentiam liberari, tamen homo iuste de-
tinebatur ab eo, quia in deum peccauerat quo iuste per-
mittente diabolus detinebat hominem, & sic nō fuit per
solam potentiam eripiendus, sed per satisfactionem con-
gruam, vt Deo exhiberetur reuerentia contra quem com-
missam fuerat culpa.

10. Ad secundū dicendum q̄ in opere nostrę reparatio-
nis apparuit maximè diuina misericordia non obstante
q̄ facta fuerit per modum satisfactionis, quia cum homo
per se satisfacere nō posset pro peccato totius humanę na-
turę modo quo postea dicitur, Deus satisfactorē dedit fi-
lium suum, & hoc fuit abundantioris misericordię quā si
peccata dimisisset absq̄ satisfactione.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum aliqua pura creatura potuerit satisfacere
pro natura humana.

Tho. 3. q. 1. ar. 2. ad. 2.

Secundo quaeritur, vtrum aliqua pura creatura potue-
rit satisfacere pro natura humana. Et arguitur quod
sic, quia bonum potentius est ad agēdum quā malum,
quia malum agit virtute boni, vt dicit Dionysius. 4. cap.
de Diuin. nom. sed vna pura creatura per malum actum
potuit totam naturam humanā inficere, ergo multo for-
tius per vnum bonū actum potuit pura creatura satisfacere
pro tota humana natura.

2. Itē illud quod cōuenit Christo ratione solius huma-
næ naturę potest competere puræ creaturę, quia humana
natu

natura in Christo secundum se solam accepta est pura creatura, sed Christus ratione naturæ humanæ satisfecit pro tota humana natura: igitur &c. Probatio minoris, quia Christus satisfecit per passionem suam pro tota natura, sed Christus est passus pure & præcisè secundum humanam naturam & non secundum diuinam, ergo &c.

3 IN CONTRARIUM est quia qui debet pro se totum quod habet non potest pro alio satisfacere, sed qualibet creatura debet pro se totum quod habet, quia totum à deo accepit, ergo nulla creatura poterit pro alia satisfacere.

4 RESPONSIO. Sicut meritum est propter acquiritur præmiū, ut præmiū ipsum fiat debitum merenti, sic satisfactio pro peccato ordinatur ad tollendum vel soluendum debitum quod quis incurrit ex peccato, & illud debitum est reatus pœnæ, unde sicut prius distinctum fuit de merito, sic nunc distinguendum est de satisfactione. De merito autem de condigno distinctum fuit, nam quoddam est meritum de condigno non strictè & propriè simpliciter sumptum quod innititur solum valori operis, & non liberalitati alterius, & tale meritum est actio voluntaria propter quam alicui debetur merces ex iustitia, sic quod si non reddatur ille ad quem pertinet reddere iniustus facit, & est propriè & simpliciter iniustus, & tale meritum de condigno potest esse vnius hominis ad alium, sed non potest esse hominis ad deum ut ibi declaratum fuit, quia si pro quibuslibet bonis habitibus & actibus nostris Deus nihil amplius nobis redderet, non propter hoc esset iniustus, aliud est meritum de condigno largè sumptum in quo attenditur simul quædam dignitas seu quidam valor operis, & liberalis ordinatio dei de reddendo præmio pro tali opere, & hoc modo per opera facta ex charitate mereatur de tali condigno vitam æternam, non solum propter valorem quem habet ex charitate, sed etiam propter gratuitam dei ordinationem, & tale meritum de condigno non est medium inter meritum de congruo simpliciter & de condigno simpliciter.

In. 1. d. 17. q. 2
In. 2. d. 27. q. 2

5 Consimiliter distinguendum est de satisfactione condigna, quia aliqua satisfactio potest esse sufficiens & condigna dupliciter. Vno modo secundum æqualitatem quantitatis ad culpam commissam, ita quod ille qui iniuste alium offendit, si cum displicentia iniuriæ offerat talem satisfactionem iustus est, & offensus ab eo prius si talem satisfactionem non recipiat nec offensam remittit iniustus est, & hoc modo nullus potest satisfacere deo pro peccato mortali suo, vel alieno. Quod patet primo sic, facilius potest satisfacere homo homini quam deo, loquendo de satisfactione condigna simpliciter, quia plus obligatur homo deo quam homo homini, sed pro peccato pro quo aliquis meretur mortem corporalem infligendam sibi à Iudice Reip. nullus potest satisfacere de condigno simpliciter, ergo pro peccato pro quo quis meretur apud Deum mortem æternam nullus potest satisfacere de condigno simpliciter. Minor probatur, quia nihil temporale quod habeat homo potest esse æquale vitæ sue, & ideo si peccauit sic quod debeat vitam iuste amittere impossibile est ei reddere æquiuale vitæ sue. Secundo, quia propter peccatum mortale priuatur homo gratia, & incurrit debitum pœnæ æternæ, sed gratia non recuperatur, nec recuperari potest ex condigno per aliquod opus illius qui eam amisit, alioquin non esset gratia, nec pœna æterna recompensari potest in hac vita per aliam pœnam sibi æqualem, sed gratuito cõmutatur in contritione in pœnam temporalem, ergo nullus potest condignè & per æqualitatem satisfacere in hac vita pro peccato mortali suo, & multo minus pro alieno, ita ut Deus sit iniustus, si talem non acceptet satisfactionem nec remittat pœnam culpæ debitam, nec aliquis ut puto sentit vnquam oppositum.

6 Causa autem huius est, quia non minus obligamur deo ad satisfactionem ratione delicti commissi contra eius præceptum quam obligemur ei ad recompensationem ratione beneficii accepti, sed nullus potest reddere Deo aliquid condignè secundum æqualitatem quantitatis pro beneficiis ab ipso receptis, ut dicitur. 8. Ethic. & de se notum est (non enim reddimus nisi quod ab eo accepimus, & semper aliquid remanet, & quedam dum redduntur melius nostra efficiuntur, quia magis cedunt nobis ad meritum) ergo consimiliter nullus potest exhibere Deo satisfactionem condignam secundum æqualitatem quantitatis pro peccatis com-

missis ab eo, vel ab alio, & multo minus pro peccato originali quod est peccatum totius naturæ. Et si bene ponderetur causa assignata, non solum ipsa concludit quod pura creatura non possit hoc modo satisfacere, sed etiam quod nec Christus in quantum homo, vel ratione humanæ naturæ, quia Christus in quantum homo non potuit reddere Deo æquiuale beneficiis ab ipso acceptis pro ad omnia dona naturæ, & gratiæ vniuersis, & habitibus & gloriæ fructibus beate, quæ omnia ab instanti suæ conceptionis accepit à deo, & sic Christus in quantum homo non potuit pro seipso reddere æquiuale beneficiis à deo acceptis. Et si ipse peccare potuisset & peccasset, non potuisset pro peccato suo deo satisfacere satisfactione condigna primo modo, & si non pro seipso, utique nec pro alio & maxime pro omnibus, quia non minus requiritur ad satisfaciendum pro aliis quam pro seipso cæteris paribus.

7 Alio modo dicitur aliqua satisfactio condigna secundum acceptationem illius cui fit & non simpliciter sicut prima. Propter quod respectu primæ potest dici de congruo, & hoc modo potest satisfacere deo de quocumque peccato, quia sicut inter hoies amicitia non semper requirit æquiuale, sed quod possibile est, sic deus qui prior dilexit nos non requirit à nobis recompensationem æqualem beneficiis, nec satisfactionem æqualem simpliciter pro peccatis, quia neutrum prædictorum est nobis possibile, sed acceptat id quod facere possumus, & hoc etiam æquale æqualiter. scilicet secundum proportionabilitatem, quia sicut se habet hoc quod deo est debitum ad ipsum deum, ita hoc quod facere potest homo ad ipsum hominem, unde & talem satisfactionem scriptura vocat dignam, Luc. 7. Facite fructus dignos penitentiæ.

8 De hac ergo satisfactione potest producere questio, utrum pura creatura poterit satisfacere pro tota natura humana. Erad huc distinguendum est, quia aut loquimur supposita dei ordinationi, aut absolute, si primo modo sic dicendum est quod nulla pura creatura potuit satisfacere pro natura humana, quia solus Christus ordinatur Deus redemptor & propitiator pro peccatis nostris, sicut dicitur Ro. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, & per redemptionem que in Christo Iesu, que proposuit Deus propitiator per fidem in sanguine Christi, propter quod supposita ordinatione diuina per nullum alium quam per Christum satisfieri potuit pro natura humana, & eadem ratio est de omnibus que sunt præordinata à Deo, alioquin diuina præordinatio posset falli: si autem loquamur quod absolute fieri potuit, sic dicendum est quod Deus potuisset si voluisset reparare humanam naturam sine ulla satisfactione, & reparando per satisfactionem potuisset pro satisfactione acceptare opus puri hominis, ut Adæ penitentiæ vel alterius innocentiæ que creasset loquendo de potentia absoluta, nec fuisset in aliquo defectu modorum aliqua iniustitia, quæuis cõuenientiiori modo reparatio nostra facta fuisset per Christum. Quod enim alius modus fuerit deo possibilis nullus tam equè cõueniens, clarè dicit B. Aug. 13. de Trin. c. 10. sic, Ostendamus non alium modum possibilem deo defuisse, cuius potestati cõuenientior modus alius non fuisset, quod autem nulla fuisset iniustitia si deus absque quacumque satisfactione vel quatuordecim modica facta per Adæ penitentiæ, vel per alium purum hominem de quo deo placuisset reparasset genus humanum.

9 Probatur facillime sic, pari ratione est quod aliquis det alteri illud quod est suum, & quod remittat id quod est sibi debitum, sed quilibet potest absque præiudicio iustitiæ illud quod suum est alteri gratis dare, ergo pari ratione potest culpa contra se commissam, & pœnam culpæ debitam gratis remittere absque ulla satisfactione, vel cum quantumcumque modica. Nec hoc est contra iustitiæ, sed opus misericordie, & si hoc potest homo purus, fortiori ratione deus cuius misericordie non est numerus. Potuisset ergo deus de potentia absoluta (nisi aliud ordinasset) acceptare pro satisfactione sibi sufficiente pro peccato totius humani generis opus puri hominis Adæ, vel alterius de quo placuisset ei, ut sicut culpa Adæ redundauit in omnes quantum ad condemnationem & iustè, sic eius penitentiæ redudasset in omnes quantum ad satisfactionem & reparationem ex misericordia dei, talè satisfactio nem acceptantis, & non ex solo debito operis, & sic quantum actus malus Adæ fuit demeritorius pro persona sua

sua & natura humana, tantum actus bonus eius vel alterius, de quo Deus ordinasset fuisset satisfactorius, nō quidem de cōdigno simpliciter, sicut fuit demeritorius actus malus, sed de cōgruo vel de cōdigno secundū quid, ex misericordiae dei acceptantis qui potest omnem culpā remittere sine ulla satisfactione vel quantalacūq.

10 Veruntamen magis congruū fuit, vt reparatio humane naturę fieret per Christum Deum & hominem q̄ per hominem purū ad erigendum spem nostrā & accendendum charitatē nostrā, cum consideramus deum tantū nos dilexisse, vt ipse immortalis existens nostrā mortalitatem propter nos assumeret, & per mortem suā nos ad immortalitatem reduceret, opus etiā aliquid dignitatis habet ratione agentis, quāuis principū actionis sit eiusdem speciei in aliis, sicut idem verbum dictū ā sapiente maioris auctoritatis est q̄ dictum ab ignorante, cum igitur actio humane naturę in Christo fuerit nō solum hominis, sed Dei tanquā suppositi agentis, cuiusdam amplioris dignitatis fuit ad satisfaciendum pro natura humana q̄ actio vel passio cuiuscūq; puri hominis.

11 Ad Argumenta vtriusque partis respondendum est. Ad primum cōm dicitur q̄ potentius bonum est ad agendum q̄ malum. Dicendum est q̄ respectu effectus positivi in naturalibus bonum est potentius q̄ malum, quia malum vt malum cum sit priuatio nihil agit nisi virtute boni in quo est, & sic loquitur beatus Dionys. loquens de actionibus naturalibus, sed in moribus facilius est malē agere q̄ bene, vt apparet ex 2. Ethico. & ex mala actione possunt sequi plura mala quā ex bona actione sequetur bona secundum legem contra quam sit mala actio, & sic fuit in primo peccato, quia primus homo peccando priuauit se, & totā posteritatem suā donis sibi datis pro se & posteritate si nō peccaret, sed nō fuit ei datum q̄ pro se & posteritate satisfacere posset, quāuis potuit ei dari.

12 Per idem patet ad secundum, quia de potentia absoluta potuit satisfieri de cōgruo pro tota natura per puram creaturā, nisi Deus aliud ordinasset, quod fuit melius & honorabilius pro nobis, vt dictum est.

13 ARGUMENTVM in oppositum solum probat quōd pura creatura non potuit satisfacere pro tota natura satisfactione condigna simpliciter & proprie, quod concessum est.

DISTINCTIO XXI.
Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

Post prædicta considerandum est. Superius determinauit Magister de his que Christus cum humana natura suscepit, scilicet de gratia & sciētia, & de his que per naturam eius est operatus. de meritis ipsius. In parte ista determinat de morte eius quā suscepit in natura humana & diuidit in duas. Primo determinat ea que ad mortem Christi pertinent. Secundo de his que consequuntur ad eā decimateria dist. Hic oritur questio. Prima est presentis lectionis. Et diuiditur in duas. Primo inquiritur vtrū mors fuerit in Christo per separationem diuinitatis ā carne. Et secundo (supposito quōd non) ostenditur qua ratione Christus dicatur mortuus ibi, recedente verō anima. Hęc est diuisio &c.

2 IN Speciali sic procedit, & primo proponit questionem vtrum in morte Christi fuerit deitas ā carne separata, & dicit q̄ quidam dixerunt quōd sicut caro in morte fuit separata ab anima, ita & deitate, quod ostendit tali ratione, quando duo per medium vniuntur recedente medio recedit vnio, sed caro est vnita diuinitati Christi mediante anima, ergo recedente anima fuit caro ā deitate separata, sed in morte Christi fuit anima ā carne separata, aliās non fuisset vera mors que est in separatione animę ā carne, ergo caro fuit separata ā deitate. Deinde confirmat hanc opinionem per auctoritatem Ambr. tractantis illud Psal. Deus Deus meus vt quid dereliquisti me, qui dicit de Christo, clamat homo separatione deitatis moriturus. Ex alio videtur q̄ non potuisset aliter mori, nisi fuisset ā carne diuinitas separata. Postea respondet Magister sic ad prædicta, si enim sic intelligitur derelictio per separationem diuinitatis quasi facta vnionis solutio tunc Christus adhuc viuens in cruce fuisset homo & nō

Deus, sed hoc est falsum, ergo in morte fuit deitas separata ā carne. consequenter autem exponit verba Ambrosii dicens quōd Deus pater dicitur Christū hominem dereliquisse ipsum exponendo potestati & dominio perfectiū. vnde quoad hoc dicitur deitas separata per subtractionem protectionis & defensionis, nō autem per solutionem vnionis, & ideo separauit se diuinitas foris ad defensionem, sed intra non defuit ad vnionem, & hoc cōfirmat per figuram vet. test. de duobus hircis, quorū vnus in desertum mittebatur, alter immolabatur. per duos autem hircos intelliguntur in Christo duę naturę, quarum vna est tempore passionis immolata. s. humana, altera, id est, deitas in calum abiit, non loci mutatione, nec vnionis solutione, sed potius defensionis subtractione quousq; ipsius Christi passio consummaretur. Postea ponit auctoritatē cui innititur opinio contraria, & est Athanasii qui dicit quōd iste homo fuit assumptus in resurrectione, quod verū non esset nisi diuinitas eum in morte reliquisset, & sic fuit deitas ā carne separata. Postea respondet Magister q̄ totum hominē assumpsit in resurrectione, & totum deposuit in morte. Non tamen animā & carnem deposuit, & ideo pro eo auctoritas non facit. Postea dicit q̄ Athanas. hoc dicit contra quosdam hæreticos qui negabant Christum surrexisse, & animam non fuisse corpori vnitam, & concludit Magister sic veritatem, quōd in morte separata est anima ā carne propter quod verē dicitur mortuus, sed neutrum illorū separati est ā verbo. Postea hanc veritatem per plures auctoritates confirmat. Addit etiam secundū Amb. q̄ Christus sponte tradidit seipsum. Vltimo dicit qua ratione Christus dicatur mortuus & passus: quia propter communicationē proprietatū de se inuicem propter vnionem in persona predicabiliū, sicut enim dicitur mortuus homo, quia caro est mortua, sic quia homo est mortuus, etiam Deus dicitur mortuus, & similiter Deus passus propter carnem & animam diuinitati vnitā, quia vterq; dolorem sensit, diuinitas tamen expers doloris fuit, sic igitur dicitur mortuus & passus dei filius, quia caro vnita animę fuit passa & mortua. Et hoc cōfirmat per auctoritatē. Addit autē q̄ potest dici q̄ Deus mortuus est & nō mortuus est passus est & nō passus est, negatiuę enim sunt verę secundū diuinitatem, affirmatiuę secundum vnitatem. Et in hoc terminatur &c.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum in morte Christi diuinitas fuerit separata ab humanitate.

Tho. 3. q. 50. ar. 2. q. 3.

Circa questionem istā queritur de duobus. Primum est vtrum in morte Christi diuinitas fuerit separata ab humanitate. Et arguitur quōd non, quia illud quod conuenit alicui per gratiā nō amittitur nisi per culpam, sed vnio humanitatis Christi cum diuinitate fuit per gratiam & non per naturam, Christus autem nō contraxit, nec commisit aliquam culpam, ergo illa vnio nunquam fuit soluta.

2 Item humanitas resultat ex corpore & anima vnitis ad inuicem, sed in morte Christi corpus & anima remanserunt vnita vt probabitur, ergo & humanitas resultans ex eis. Probatio minoris, quia quacūq; vni & eidē sunt eadem illa inter se sunt eadem, ergo similiter vt videtur quacūq; vni & eidem sunt vnita inter se sunt vnita, sed corpus & anima Christi remanserunt vnita in morte eidem supposito diuino, ergo remanserunt vnita inter se.

3 IN CONTRARIVM arguitur, quia vera mors non est nisi per separationem animę ā corpore, sed Christus fuit verē mortuus, ergo anima eius fuit verē separata ā corpore, sed humanitas resultat solū ex animā & corpore vnitis ad inuicem, ergo per mortem Christi humanitas eius desit esse, & per consequens desit esse vnita diuinitati.

4 RESPONSIO. Differt cessatio vnionis & separatio vntorū. Cessat enim vnio aliquorū per desitionem alterius extremorū, sed non separantur proprie nisi quę manēt postq̄ soluta est eorū vnio, vnde forma: naturales alię